

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Економічний факультет

Кафедра підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИНОК ПРАЦІ І ДЕМОГРАФІЯ

Каталог 2 вибіркових дисциплін

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5 від 04 грудня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Ринок праці і демографія
Викладач (-і)	Романюк Тарас Михайлович, доц., к.е.н., доц. кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Контактний телефон викладача	+380993242939
Е-mail викладача	taras.romaniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на сайті кафедри https://kptpe.pnu.edu.ua/hrafik-provedennia-konsultatsij/
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>«Ринок праці і демографія» спрямована на формування у здобувачів системи знань про ринок праці та відтворення населення та його основні закономірності, про вплив демографічних процесів і структур на економічний розвиток. Також дисципліна спрямована та вироблення концептуальних уявлень про ринок праці та демографічну політику і навичок щодо її формування й аналізу результативності.</p> <p>Предметом навчальної дисципліни «Ринок праці і демографія» виступають теоретико-методологічні і практичні аспекти основних демографічних процесів та сучасних тенденцій їх розвитку, формування та регулювання механізмів ринку праці.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Ринок праці і демографія» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про базові основи наук про демографію, а також основні демографічні закономірності: старіння населення, міграцію та демографічний перехід; формування системи теоретичних знань про механізм ринкового, державного та колективного договірною регулювання соціально-трудова відносин між суб'єктами ринку праці, а також набуття вмінь і навичок практичного застосування отриманих знань.</p> <p>Завдання. Основними завданнями навчальної дисципліни є: вивчення природи демографічних показників, основних закономірностей розвитку демографічних процесів і структур в Україні та світі, взаємозв'язку економічних, соціальних та демографічних процесів, а також вивчення теоретичних положень ринку праці, набуття вмінь і навичок застосування цих знань в практиці регулювання механізмів ринку праці на рівні підприємств, галузі та національної економіки.</p> <p>Цілі навчальної дисципліни згідно з вимогами освітньої програми:</p> <p>знати: нормативно-правові акти щодо функціонування ринку праці в Україні, місце ринку праці в економічній системі. Класифікація та сегментація ринку праці. Вплив демографічних процесів на економічне зростання чи спад.</p> <p>вміти: визначати фактори, що впливають на ринок праці і відтворення населення. аналізувати наслідки демографічних змін на макро та мікрорівні, передбачати наслідки демографічних змін та їх вплив та ринок праці.</p> <p>Студент повинен мати навички: використовувати взаємозв'язки між стейкхолдерми на різних рівнях місцевого ринку праці</p> <p>Після вивчення початкової дисципліни студент повинен оволодіти такими комунікаціями: - правильно інтерпретувати демографічні показники,</p>	

-- оцінювати соціально-демографічну ситуацію в країні та регіоні,
 -- прогнозувати зміни в економічному житті при зміні чисельності та статеву складу населення,
 -- аналізувати наслідки демографічних змін на мікрорівні, передбачати наслідки демографічних змін,
 -- оволодіти навичками (набути досвід) написання аналітичних робіт, що використовуються для прийняття рішень з питань соціальної та демографічної політики, а також робіт з економіки, що спираються на демографічний аналіз,
 -- визначати попит і пропозицію на працю, показники зайнятості і безробіття,
 -- аналізувати процеси, що відбуваються у сучасній економіці України і формувати моделі ринку праці,
 -- прогнозувати ринок праці і передбачати його позитивні і негативні тенденції.

4. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	14
семінарські заняття	16
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	2	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.					
	Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
	лекції ї	семінарськ і заняття	самостійн а робота	лекції ї	семінарськ і заняття	самостійн а робота
Тема 1. Демографічна основа формування та функціонування ринку праці	2	2	7	2		14
Тема 2. Головні поняття та категорії населення. Показники чисельності, структури та відтворення населення. Соціально-економічний склад населення	2	2	7		2	14
Тема 3. Міграція трудових ресурсів. Економічний аналіз міграції. Міграційна політика держави.	2	2	7	2	2	14
Тема 4. Ринок праці в економічній системі, його суть і функції. Інфраструктура ринку праці	2	2	7			

Тема 5. Індивідуальне та сукупне пропонування на ринку праці. Індивідуальний та сукупний попит на робочу силу	2	2	7			
Тема 6. Демографічні аспекти зайнятості на ринку праці. Забезпечення зайнятості населення. Демографічні аспекти безробіття на ринку праці. Безробіття, його форми і причини.	2	2	6			14
Тема 7. Глобалізаційні імперативи трансформації українського ринку праці. Феномен української зовнішньої трудової міграції. Грошові перекази мігрантів як фактор розвитку громад.	2	4	9		2	14
Індивідуальне завдання			10			10
Усього годин	14	16	60	4	6	80

5. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	100 бална – (шляхом накопичення балів протягом семестру) Поточний контроль 0-50 балів; Самостійна робота 0-30 балів; Індивідуальне завдання 0-20 балів.						
	Поточне тестування та самостійна робота					Сума балів з навчальної дисципліни	
	Модуль 1			Модуль 2			
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			
	поточний контроль	Самостійна робота		Індивідуальне завдання			
	Теми 1-5	Теми 1-5		Теми 1-5			
	50	30		20			
	100					100	
	Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та ECTS за такою схемою						
	Шкала оцінювання для заліку						
університетська		національна			шкала ECTS (ECTS)		
90 – 100		зараховано			А		
80-89					В		
70-79					С		

		60-69	Не заоховано	D								
		50-59		E								
		26-49		FX								
		1-25		F								
Вимоги до письмових робіт	<p>Вивчення дисципліни передбачає виконання індивідуального завдання – “SMART спеціалізація та особливості ринку праці та демографічних процесів у вашій територіальній громаді”.</p> <p>Індивідуальні завдання виконуються у вигляді презентації до 10 слайдів з вказанням назви територіальної громади, шифру групи та прізвища виконавця. Студент бере за основу одну територіальну громаду і описує особливості ринку праці та демографічних процесів та відповідну постановку мети, яка сприяє економічному зростанню в регіоні через краще розкриття потенціалу ринку праці чи трудової міграції.</p> <p>Оформляють ІЗ у вигляді презентації за допомогою інструментів Power Point, Prezi, Canva чи ін. (захист відбувається на останньому практичному занятті, презентація надсилається викладачу на електронну пошту).</p> <p>Максимальна оцінка за індивідуальне завдання становить 20 балів.</p>											
Семінарські заняття	<p>Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати під час семінарських занять (або тестування в системі дистанційного навчання) сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих). Поточне тестування по окремих темах може проводитись у системі дистанційного навчання – результат відображається у відсотках, максимум 100%.</p> <p>Середній бал за поточний контроль переводиться у 50 бальну шкалу.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Оцінка</th> <th>Умови отримання оцінки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5 «відмінно»</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> - повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні і вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається. </td> </tr> <tr> <td>4 «добре»</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> - студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача. </td> </tr> <tr> <td>3 «задовільно»</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача; - відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі; </td> </tr> </tbody> </table>				Оцінка	Умови отримання оцінки	5 «відмінно»	<ul style="list-style-type: none"> - повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні і вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається. 	4 «добре»	<ul style="list-style-type: none"> - студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача. 	3 «задовільно»	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача; - відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
Оцінка	Умови отримання оцінки											
5 «відмінно»	<ul style="list-style-type: none"> - повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні і вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається. 											
4 «добре»	<ul style="list-style-type: none"> - студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача. 											
3 «задовільно»	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача; - відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі; 											

		<ul style="list-style-type: none"> - не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається; - допускає грубі помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача; - студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її; - викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.
	2 «незадовільно»	<ul style="list-style-type: none"> - студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; - виявляє повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього - повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.
Самостійна робота	<p>Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю за самостійною роботою (КСР) проходить тестування в системі дистанційного навчання (25 тестових питань, дві спроби – кращий результат). Результат відображається у відсотках, максимум 100%, при виставленні в журнал множиться на коефіцієнт 0,3.</p> <p>Максимальна оцінка за тестування становить 30 балів.</p>	
Умови допуску до підсумковог о контролю	<p>Студент повинен набрати не менше 50 балів у сумі за три змістові модулі (ЗМ):</p> <p>ЗМ 1. Поточний контроль (1-50 балів).</p> <p>ЗМ 2. Самостійна робота (1-30 балів).</p> <p>ЗМ 3. Індивідуальне завдання (1-20 балів).</p> <p>Якщо студент набрав менше 50 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.</p>	
Підсумковий контроль	<p>Підсумковою формою контролю є залік, який виставляється як сума балів за модулями.</p> <p>Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з'явилися на залік, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.</p> <p>В умовах карантину чи військового стану ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM.</p> <p>Повторне складання заліку допускається не більше двох разів з кожної дисципліни:</p> <p>один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.</p> <p>Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).</p>	

6. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Виконання індивідуального завдання “SMART спеціалізація у вашій територіальній громаді” оформляють у вигляді презентації за допомогою інструментів Power Point, Prezi, Canva чи ін.

Академічна доброчесність. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення в університеті <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється.

Неформальна освіта. Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти в університеті.

Використання штучного інтелекту (ШІ) дозволяється як допоміжного інструменту.

7. Рекомендована література

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

1. Чернявська О. В. Ринок праці: нав. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 522 с.
2. Цевух Ю. О. Ринок праці, міграція та соціально-економічний розвиток Європейського Союзу та України : навч.-метод. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 140 с.
3. Шеремет І. І. Основи демографії: навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 53 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Урядовий портал: офіційний інтернет-сайт. URL : <http://www.kmu.gov.ua>
2. Державна міграційна служба України: офіційний інтернет-сайт. URL : <https://dmsu.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України : офіційний інтернет-сайт. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Міністерство соціальної політики України : офіційний інтернет-сайт. URL : <http://www.msp.gov.ua>
5. Державна служба зайнятості: офіційний інтернет-сайт. URL : <https://www.dcz.gov.ua/>
6. Інститут демографії та соціальних досліджень : офіційний інтернет-сайт. URL : <https://idss.org.ua/index> (дата звернення: 22.08.2022).
7. Global Migration Trends Report - 2022 Immigration Trends Report : internet portal URL : https://www.fragomen.com/trending/worldwide-immigration-trends-reports/index.html?gclid=Cj0KCQiA_P6dBhD1ARIsAAGI7HDFexD4uIwiXsLDPFEekHbaC6knVmPr8HltnPK6-sNN9D6yU5B4pK4aAjy3EALw_wcB
8. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
9. Про демографічний прогноз розвитку України до 2050 року: Постанова Президії національної академії наук України від 21.11.2007 № 313 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0313550-07#Text>

Наукові публікації

1. Чернявська О. В. Ринок праці: нав. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 522 с.
2. Цевух Ю. О. Ринок праці, міграція та соціально-економічний розвиток Європейського Союзу та України : навч.-метод. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 140 с.
3. Гладун О.М. Нариси з демографічної історії України ХХ століття : монографія; НАН України, Ін-т демограф. та соціальн. дослідж. ім. М.В. Птухи. Київ, 2018. 224 с.
4. Соціально-демографічна статистика: Підручник / Підгорний А.З. та ін.; за заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. 424 с.
5. Шеремет І. І. Основи демографії: навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 53 с.
6. Населення України. Демографічні тенденції в Україні у 2002– 2019 рр.: кол. моногр. /

за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2020. 174 с

7. Український ринок праці: імперативи та можливості змін : колективна монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, к.е.н. В.В. Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2018. 356 с. URL : <http://ief.org.ua/docs/mg/306.pdf>

8. Позняк О.В., Малиновська О.А., Майданік І.П., Овчиннікова О.Р. Мігранти з неврегульованим статусом в Україні: Аналітичне резюме. Європейський Союз в рамках проекту «Підтримка управління міграцією та притулком в Україні» (IMMIS). Київ. 2021. URL

: https://www.idss.org.ua/arhiv/IRREGULAR%20MIGRANTS%20IN%20UKRAINE_UKR_FINAL.pdf

9. Federico V., Baglioni S. Migrants, Refugees and Asylum Seekers' Integration in European Labour Markets : A Comparative Approach on Legal Barriers and Enablers Cham : Springer, 2021. 258 p. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi65/0048027.pdf>.

10. Marchetti S. Migration and Domestic Work : IMISCOE Short Reader. Cham : Springer, 2022. 87 p. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi68/0050235.pdf>.

11. Гельман В. М. Ринок праці і демографія: методичні вказівки до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Управління персоналом та економіка праці», «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Економіка та управління ринком землі». Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 90 с.

12. Гельман В. М. Ринок праці і демографія : методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо - професійної програми «Управління персоналом та економіка праці», «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Економіка та управління ринком землі». Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 55 с.

13. Романюк М.Д. Романюк Т.М. Масові міждержавні трудові міграції як визначальна ознака сучасної глобалізації. Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Економіка. Івано-Франківськ: Плай, 2019. Випуск 13. С.96-103.

14. Романюк Т.М. Зовнішня трудова міграція як фактор регіонального розвитку / Н.І.Пилипів, В.М. Якубів, С.М. Мацола // Монографія: Регіональна система соціально-економічного розвитку України. – Заг. ред. Пилипів Н.І., Стефінін В.В. – Івано-Франківськ: Видавець Віктор Дяків, 2012. – С. 246-270

15. Романюк Т.М. Напрями зниження соціальної нерівності в сучасному українському суспільстві / Т.М. Романюк // Вісник Прикарпатського університету. Серія економіка. Випуск 9. – Івано-Франківськ: Плай, – 2012. – С. 194-200

16. Романюк Т.М., Немеш М. Рента з великого капіталу як одна із форм соціального діалогу в сучасній Україні / Т.М. Романюк // Збірник тез доповідей всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції «Соціально-економічний розвиток і якість життя населення регіону. Івано-Франківськ: Видавець Віктор Дяків, 2013. – С. 252-255

Доцент кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Романюк Тарас Михайлович